

Handlingsprogram 2018 (19)

Regional plan for opplevelsesnæringene i

Hedmark 2012 - 2019

HEDMARK
FYLKESKOMMUNE

Økt lønnsomhet i reiselivet gjennom samarbeid

Gjennomføringsevne og **bærekraft** når det gjelder natur, kultur og økonomi bør vektlegges i alle satsinger. Tiltak som har overføringsverdi for andre i fylket prioriteres høyt. Det samme gjelder tiltak for økt universell utforming. Videre vil prosjekter som har en helhetlig plan for bruk av lokalmat som del av opplevelsen bli prioritert. Fokus på det internasjonale markedet vil være viktig for utvikling og vekst i fylkets reiseliv, og bør synliggjøres i tiltakene.

Overordna programtiltak 2018 (2019)			
	Synlighet / Salg	Tilgjengelighet	Kompetanse
Målsetting	Synlighet i den digitale verden skal gi flere gjestedøgn og økt lønnsomhet.	Utbedre stier og løyper for turisme i naturen.	Samarbeid og profesjonalisering skal gi et godt inntektgrunnlag for opplevelsesnæringen.
Beskrivelse	- Arbeid med å utnytte nye medier og teknologi - Utvikle konkurranse-dyktige og markeds-rettede produkter av høy kvalitet og få dem markedsført og solgt til de rette målgruppene - Øke internasjonal turistomsetning og konkurransekraft med særskilt fokus på temaene sykkel, langrenn, fiske og vandring	- Gode samarbeids-løsninger mellom aktører knyttet til fellesgoder og infrastrukturtiltak	- Skape arenaer for samhandling som stimulerer til vekst i næringen. Eksempel: Lokalmat og reiseliv, samarbeid mellom arrangementene. - Innovasjon Norge har et bredt tilbud av kompetansetiltak med kurs i blant annet bærekraft, salg, markedsføring og synlighet på web. IN Innlandet - Legge grunnlaget for bærekraftig utvikling gjennom kunnskap og FOU forskning og utvikling. RFF

Handlingsprogram 2018 (19)

Regional plan for opplevelsesnæringene i Hedmark 2012-2017 (19)

Bakgrunnen for at opplevelsesnæringen er valgt ut som en næring med spesielt fokus i Hedmark, er det store potensialet for verdiskaping i regionen og betydningen som distriktsnæring. Reiselivsnæringen er den raskest voksende næringen globalt. For at Hedmark skal ta del i veksten kreves felles innsats. Partnere som bedrifter, kommuner, destinasjonsselskaper og kompetansemiljøer må bidra.

Partnerskapet utgjør blant annet virkemiddelapparatet innenfor reiseliv og opplevelsesnæringene. Partnerskapets ambisjoner med Handlingsprogrammet er å koordinere virkemiddelbruken for å gi økt verdiskapingseffekt av midlene.

Stortingsmeldingen «Opplev Norge - unikt og eventyrlig» har flere sentrale temaer som er relevant for vårt reiseliv. Den belyser bl.a. tiltak for bærekraftig utvikling, sesongforlengelse, samarbeid mellom kultur og reiseliv, ferdsel i naturen, kunnskap og kompetanse.

Handlingsprogrammet beskriver prioriterte tiltak som er sortert etter delmål i Regional plan for opplevelsesnæringene. For å kunne gjennomføre tiltakene, er det nødvendig at ulike aktører er med og finansierer disse. Programmet beskriver ansvarlig aktør og aktuelle samarbeidspartnere. Tiltakene er basert på innspillsrunder med bedrifter, bedriftsnettverk, destinasjonsselskap, kommuner, kulturaktører mv. Tiltakene gjelder for 2018, men kan også gjøres gjeldende for 2019.

Forkortelser i dokumentet:

PO	Partnerskap for Opplevelsesnæringer
FMLA	Fylkesmann i Hedmark, Landbruksavdelingen
HFK	Hedmark fylkeskommune
IN	Innovasjon Norge Innlandet
NHO	Næringslivets Hovedorganisasjon Innlandet
KS	Kommunesektorens organisasjon
OFK	Oppland fylkeskommune
SVV	Statens vegvesen Region Øst
DS	Destinasjonsselskap
NFD	Nærings- og fiskeridepartementet
RFF	Regionale forskningsfond
FR	Forskningsrådet
FORREGION	Forskningsbasert innovasjon i regionene
INN	Høgskolen i Innlandet

Innsatsområde 1: Kunnskapsbasert og bærekraftig utvikling og innovasjon			
Tiltak	Beskrivelse	Finansiering	Ansvar
1.0. Støtte til videreutvikling av større, etablerte arrangement	Engangsstøtte kan gis til videreutvikling av eksisterende, større arrangementer som bidrar til positive ringvirkninger i regionen for reiseliv og næringsutvikling, bostedsattraktivitet og frivillig engasjement. Arrangement i hele fylket kan søke. I vurderingen blir det lagt vekt på graden av nyskapingen.	HFK: 1 mill. kr.	Arrangements-eierne
1.1. Arrangements-kompetanse og -utvikling	Gjennom samarbeid utvikle systematikk for hvordan arrangementer kan organiseres på en smart måte for å øke omsetningen. I det ligger å fasilitere nettverks-løsninger for arrangementsutvikling. Støtte kan gis til utredning/forstudie fra HFK Støtte kan gis til nettverk/forprosjekt og hovedprosjekt fra IN Dokumentet, Arrangementsutvikling er utarbeidet av IN Hedmark. Relevante tiltak kan kobles mot interreg. prosjektet IDA som står for internasjonalisering, destinasjonsutvikling, attraktivitet. Prosjektet er	Egeninnsats Samarbeid mellom kommersielle aktører kan søke finansiering hos Innovasjon Norge. Prosjektmidler kan også søkes hos HFK	Arrangements-eierne HFK, IN, FM

Innsatsområde 1: Kunnskapsbasert og bærekraftig utvikling og innovasjon			
	et reiselivssamarbeid mellom Østfold, Akershus, Hedmark og Värmland.		
1.2. Stimulere til FoU-aktivitet	Partnerskapet har besluttet at FoU-konferansen utgår i den form den har vært. Partnerskapet ønsker å se på alternative måter å øke FoU-innsatsen blant reiselivsbedrifter. Gjennom Forskningsbasert innovasjon i regionene (FORREGION) og Regionale forskningsfond (RFF), jobber Hedmark og Oppland med måter å få opp FoU-aktiviteten i reiselivsnæringen.		HFK , NHO, FoU-virkemiddel-aktører (FORREGION , RFF , FR), Bransjerådet for reiselivet Innlandet
1.3. Utvikling og innovasjon basert på kompetanse	Innovasjon Norge tilbyr kompetanseprogrammer i 2018: • Fram Camping og Hyttetun Hedmark max. 12 bedrifter. Oppstart mai. • Fram SMB i Fjellregionen max. 10 bedrifter. Oppstart august. • Fram Aksjon reiseliv for Hedmark og Oppland max. 12 bedrifter. Oppstart september. I tillegg har Innovasjon Norges kompetansekurs i: Paking og distribusjon Bli en bærekraftig bedrift	IN + egenandel RFF, andre kunnskaps-aktører	IN , RFF FORREGION FR

Innsatsområde 1: Kunnskapsbasert og bærekraftig utvikling og innovasjon			
	Bygg bedrift for reiselivet Opplevelseskurset Godt Vertskap Bli god på nett Hvordan lykkes på nett 2.0 Reiselivsaktører (destinasjonsselskap, næringshager etc.) kan søke IN om tilskudd til å arrangere kursene. Det må påregnes kursavgift. Regionale forskningsfond kobler bedrift og forskningsmiljø med base i en ide hos bedriften. Les mer om <u>RFF</u> SkatteFUNN-ordningen er en skattefradragtsordning for næringslivets kostnader til forskning og utvikling <u>Skattefunn</u>		
1.4. Stimulere til bærekraftig utvikling	Reiselivsnæringen har interesse av å ta del i en utvikling som fremmer miljømessige, sosiale og økonomiske verdier. Incentiveordningen, som forvaltes av Innovasjon Norge Innlandet, skal stimulere aktører til å bli miljø/bærekraftsertifisert. Støtte til bedrift er økt til kr. 50 000,-. Kommersielle aktører som sertifiserer seg gjennom en av følgende ordninger: Miljøfyrtårn, Norsk økoturismesertifisering, Svanen eller ISO 14001,	Inntil 300 000,- kan brukes av Innovasjon Norges distriktsmidler til denne ordningen. IN + egenandel	IN (som forvalter av ordningen for HFK)

Innsatsområde 1: Kunnskapsbasert og bærekraftig utvikling og innovasjon			
	kan søke refusjon av inntil 50 % av eksterne kostnader til sertifiseringen. Støtten er begrenset oppad til 50 000 kroner. Støtten utbetales etterskuddsvis. Støtte tildeles så langt det er midler i ordningen.		
1.5. Det hyttebaserte reiselivet	Utvikle arenaer for samhandling som stimulerer til verdiskaping fra hytteturismen. I det ligger: - Møteplasser der hytteregioner kan lære av hverandre - Strukturtiltak for arbeid med markedet - Nettverksløsninger Samarbeid mellom kommersielle aktører kan søke støtte hos IN. Nettverk i tidlig fase (forstudie) kan søke støtte hos HFK. IN har utarbeidet et strategidokument Hytteturisme Systematisering av Reiseliv opp mot Fritidsboligturister		Prosjekteier
1.6. Campingnæringen som ressurs	Campingtilbudet i fylket er lite kommersialisert. Det må jobbes med at næringen blir del av verdiskapingen innen salg, pakking, distribusjon. I det ligger: - Løfte frem tiltak andre kan lære av		IN, HFK, Næringen, kommuner

Innsatsområde 1: Kunnskapsbasert og bærekraftig utvikling og innovasjon			
	- Delta på kompetansekurs i regi IN: Fram Camping og Hyttetun Hedmark oppstart mai. - Jobbe i nettverk og utvikle møteplasser		
1.7. Reiselivstraineer	Bedrifter som har gode idéer til utviklingsprosjekt som er i samsvar med de planer og strategier som foreligger for utviklingen av reiselivet, kan søke på denne ordningen. Traineesatsingen ved Høgskolen i Innlandet er et samarbeid med Fylkeskommunene i Oppland, Hedmark og Buskerud. Fylkeskommunene kan bidra med 50 % av lønnskostnadene pr stilling, som må matches av bedrift.	HFK Egenandel bedrift OFK, BFK og HFK bidro hver med kr. 50 000,- til INN for å jobbe med trainee-ordningen	Næringen, HFK, INN

Innsatsområde 2: Samarbeid om utvikling av attraktive, synlige og helhetlige opplevelsestilbud			
Tiltak	Beskrivelse	Finansiering	Ansvar
2.1. Temabasert produkt-utvikling	HFK, FMLA og IN startet i 2014 et treårig prosjekt og har engasjert en prosjektleder for å bistå næringen i utviklingsarbeidet og legge til rette for bedriftsnettverksmodellen innen de fire temaene sykkel, langrenn, fiske og vandring. Prosjektet videreføres for to nye år 2018 og 2019. Målet er å utvikle konkurransedyktige og markedsrettede produkter av høy kvalitet og få dem markedsført og solgt til de rette målgruppene. Andre områder som småskala reiseliv, lokalmat, kultur og arrangement bygger opp under de fire temaene.	1, 5 mill., fordelt på de tre aktørene IN, FMLA og HFK	IN, FMLA, HFK PO Bedriftsnettverk, destinasjonsselskap, andre næringer
2.3. Merking av stier og turløyper	Infrastruktur, fellesgoder og tilgjengelighet er nødvendig for å utvikle gode reisemål. Selv om Gjensidigestiftelsens ordning avsluttes fra 2018, vil det være mulig å søke om midler via spillemiddelordningen. Informasjon om søknad finnes her: Spillmidler Alle kommuner samt lag, foreninger og organisasjoner kan søke. Før det kan søkes om		HFK Grunneierne/ kommunene, destinasjonsselskaper SVV

Innsatsområde 2: Samarbeid om utvikling av attraktive, synlige og helhetlige opplevelsestilbud			
	tilskudd, må anlegg for idrett og fysisk aktivitet registreres i anleggsregisteret. Det er det kommunen som gjør, så lag og foreninger må kontakte sin kommune for dette. Kommunene setter sin egen søknadsfrist. Statens vegvesens ansvar som skiltmyndighet innebærer at alle skilt som skal opp på eller ved veg skal godkjennes av SVV. Malene for turskilt er ikke etter normaler som staten ivaretar. SVV ønsker ikke disse skiltene på/langs veg. I noen tilfeller kan SVV skilte utgangspunktene for turstart etc., men da f.eks. med p-skilt.		
2.4. Kart og skilting til reisemål	Statens Vegvesen oppfordrer til dialog med næringen og kommuner om konkrete tiltak. SVV bistår med faglig kompetanse i arbeidet med å få opp god, korrekt og entydig merking og skilting på og ved riks- og fylkesveger. Det er strenge krav til hva som kan tillates på offentlig veg og det er viktig å etablere tidlig dialog om aktuelle ønsker og planer. Initiativet overfor SVV må komme fra næringen. Søknader behandles etter vegloven og vurderes ut i fra:	Egeninnsats, mulighet for prosjektf finansiering	SVV Regionråd, kommunene i samarbeid med destinasjonsselskap og bedrifter lokalt

Innsatsområde 2: Samarbeid om utvikling av attraktive, synlige og helhetlige opplevelsestilbud			
	• Avstand / tilgjengelighet • Maks antall skilt/ avstand mellom skilt • Åpningstider for bedriften • Type veg • Trafikksikkerhet Byggeplasskilt og skilt til festivaler er mest utfordrende. Det henvises til Håndbok N300 som er revidert for trafikkskilt. Brosjyren gir innsikt i muligheter og begrensninger. SVV kan også tilby kurs rundt temaet.		
2.5. Wifi på rasteplasser	PO ønsker å utvikle rasteplasser med Wifi for å synliggjøre aktiviteter, spisesteder og overnattingsmuligheter langs veiene. Målet er å få åpnings- og bemanningsuavhengige turistkontorer rundt i fylket. Fylkeskommunen finansierer fire Wifi-Hot Spots i Hedmark. Destinasjonsselskapene og regionrådene har ansvar for landingssiden med oppdatert reiselivsinformasjon. Kommunene og det lokale reiselivet har ansvar for informasjonstavler på selve rasteplassene.	HFK: Totalt 250 000,- i 2017 og 2018 (4 punkter) Egeninnsats	HFK Kommuner og destinasjonsselskap

Innsatsområde 2: Samarbeid om utvikling av attraktive, synlige og helhetlige opplevelsestilbud			
2.6. Lokalmat	Partnerskapet ønsker å bygge oppunder stolthet, økt kunnskap, synlighet, produksjon og salg/bruk av lokalmat. Partnerskapet vil samarbeide om proaktive tiltak for å tilrettelegge for møteplasser, nettverk, distribusjon, kompetanse og synlighet, samt prioritering av ressurser og tiltak. Aktuelle samarbeidsprosjekter kan være nettverksamarbeid mellom lokalmatprodusenter for økt tilgjengelighet og distribusjon, møteplasser mellom produsenter og opplevelsesnæringen, større matfestivaler og oppfølging og gjennomføring av Grüne Woche (IGW). For økt kompetanse er det tilbud om kurs gjennom Nofima mat (matfaglige kurs). Norges grønne fagskole på Veia gir kurs i grønt gründerskap, innovasjon og konseptutvikling.	HFK og FM har gitt støtte til 3-årig mat/reiselivsprosjekt for Osloregionen, dvs. kr. 255 000,- hver. Også alle de andre Fylkesmennene innenfor regionen har gitt samme støtte. 8 fylker, inklusiv nedre del av Hedmark er med i prosjektet. HFK og FMLA har gitt støtte til IGW Fjell 2018	FMLA, IN, HFK, bedrifter destinasjonsselskap

Innsatsområde 3: Samarbeid om helhetlig og hensiktsmessig organisering			
Tiltak	Beskrivelse	Finansiering	Ansvar
3.1. Organisering av reiselivet	Det pågår en prosess om restrukturering av reiselivsorganiseringen hvor regionale selskap med underliggende avdelinger /selskap er en del av en foreslått, felles strukturendring. Hensikten er å få til bedre lønnsomhet i næringen. Et regionalt selskap for Øst-Norge «VisitOsloRegion» er etablert der deler av Hedmark inngår. (HFK ga i 2017 støtte til Visit Hedmark, kr. 600 000,-, til eierskap og deltakelse i kampanjer i VisitOsloRegion) Landsdelsselskapet «Norske Fjell SA» er stiftet med destinasjonsselskapene i fjellregionene i Norge som medlemmer, derav Destinasjon Trysil. HFK ga i 2017 støtte til et nettverksprosjekt for reiselivet i Kongsvingerregionen kr. 500 000,-.	Eventuell bistand/ støtte fra det offentlige vurderes i takt med organisatorisk utvikling. Det arbeides også med en avklaring i forhold til regler for offentlig støtte.	Destinasjonsselskapene m/næringen HFK Kommunene
3.2. Årlige regionale møter med næringen	Partnerskapet arrangerer utviklingsmøter for opplevelsesnæringen i hver av regionene i fylket. Hensikten er å ha dialog med mange for bl.a. å få innspill til handlingsprogrammet. Destinasjonsselskaper gis plass i Partnerskapet for å involveres ytterligere i arbeidet. Regionrådene har,	HFK	HFK IN

Innsatsområde 3: Samarbeid om helhetlig og hensiktsmessig organisering			
	etter forespørsel fra Partnerskapet, valgt en regional representant for opplevelsesnæringen.		

Strategier for planen

Regional plan for Opplevelsesnæringene i Hedmark (2012-2019) peker på utfordringer av overordnet karakter for utviklingen av opplevelsesnæringene i Hedmark fylke. Den regionale planen, med tilhørende handlingsprogram, er slik et felles hovedverktøy for utviklingen innen opplevelsesnæringene. Kunnskapsbasert utvikling, samarbeid og hensiktsmessig organisering er gjennomgående strategier for utviklingen av opplevelsesnæringene i Hedmark. Handlingsprogrammet er et samarbeidsprogram som forutsetter at flere aktører går sammen om gjennomføringen av tiltakene. Samarbeidet kan være med bedrifter, destinasjonsselskap, offentlige virkemiddelaktører, forsknings- og kunnskapsaktører og andre relevante aktører.

Partnerskap for opplevelsesnæringer

Partnerskap for opplevelsesnæringer i Hedmark er en samarbeidsarena for koordinering av virkemiddelapparat, regional stat og regionråd som jobber med utvikling av opplevelsesnæringene i Hedmark, og ledes av Hedmark fylkeskommune. Formålet med partnerskapet er, med utgangspunkt i den regionale planen, å sette opplevelsesnæringenes behov i fokus og å finne felles løsninger på felles utfordringer. Partnerskapet har i gjeldende planperiode bestått av Hedmark fylkeskommune, Innovasjon Norge, Fylkesmannen i Hedmark, NHO Innlandet og Statens vegvesen, samt en representant for hver av de fire regionrådene i Hedmark. Kommunene er representert gjennom regionrådene.

Fra 2018 inviteres i tillegg Anno Museum (kulturnæring) og Virke inn i Partnerskapet, samt at de fire regionrådene har valgt hver sin representant for regional opplevelsesnæring inn i Partnerskapet.

Partnerskapet er ikke et regionspesifikt organ, men dekker hele fylket.

Prioritering rundt økonomiske virkemidler og beslutningsmyndighet

Intensjonen med et handlingsprogram er å synliggjøre og gi prioritering til de viktigste fellestiltakene for å møte felles utfordringer for opplevelsesnæringene i fylket. Gode initiativ eller prosjekter som ikke er spesifikt nevnt i handlingsprogrammet, men som er i tråd med Regional plan for opplevelsesnæringene, kan søke støtte hos virkemiddelapparatet på vanlig måte.

Prioriteringer av regionale virkemidler til opplevelsesnæringene, knyttet til gjennomføring av tiltak i handlingsprogrammet, behandles i Partnerskapets rullering av dette. Avgjørelser rundt økonomi til handlingsprogrammet og andre områder som krever en formell behandling, følger ordinære beslutningslinjer administrativt og politisk i respektive organ. Handlingsprogrammet vedtas av fylkesrådet i Hedmark fylkeskommune og forankres i øvrige partners respektive beslutningsorganer.

Vedlegg 1. Mål, satsingsområder og strategier for Regional plan for opplevelsesnæringene i Hedmark 2012 – 2017 (19)

Hovedmål og delmål:	Økt og bærekraftig verdiskaping i opplevelsesnæringene i Hedmark gjennom: • Bærekraftig utvikling • Attraktive og synlige opplevelser • Økonomisk robuste næringsaktører		
Prioriterte innsatsområder basert på delmålene:	Kunnskapsbasert og bærekraftig utvikling og innovasjon	Samarbeid om utvikling av attraktive, synlige og helhetlige opplevelsestilbud	Samarbeid om helhetlig og hensiktsmessig organisering
Strategier:	Øke aktørenes kompetanse og markedskunnskap for å sikre innovasjon, utvikling, bærekraft og lønnsomhet i næringen Skape møteplasser for kunnskapsdeling og innovasjon mellom aktører i opplevelsesnæringene og andre næringer, forskere, høyskoler og offentlige aktører	Økt fokus på samarbeid om helhetlig opplevelsesutvikling i nettverk/klynger Økt fokus på samarbeid om pakking, salg og målretting innen prioriterte tema; fiske, sykkel, vandring, langrenn Utvikle reisemålene som arena for gode opplevelser, herunder infrastruktur, fellesgoder og tilgjengelighet	Aktiv deltakelse i overordnet strukturprosjekt på organisering av reiselivet Bidra til en helhetlig og hensiktsmessig reiselivsorganisering i Hedmark

Vedlegg 2. Rollefordeling Opplevelsesnæringene i Hedmark:

Privat	Bedrift	Verdiskaping, Vertschap, Sysselsetting, Produktutvikling - Attraktive og synlige produkter, Markedsføring, salg.
	Bedriftsnettverk	Bedrifter som samarbeider om nye markedsmuligheter, helhetlig opplevelses- og reisemålsutvikling
Privat/ Offentlig	Destinasjonsselskap (halvoffentlig)	Produktutvikling, Reisemålsutvikling, Salg og booking, Markedskunnskap for destinasjonen, PR-arbeid, Oppføre reiselivsproduktene på Visitnorway i samarbeid med bedriftene
	Eventuelt landsdelselskap	Markedsføring i prioriterte markeder, Markedskunnskap for landsdelen, Koordinering av reiselivsaktiviteter, PR-arbeid mm.
Virkemiddel-aktører (offentlige)	Innovasjon Norge Innlandet	Bedriftsrettet finansiering, rådgivning, kompetansetilbud. Utvikling og medfinansiering av bedriftsnettverk. Skattefunn mm.
	Innovasjon Norge, sentral reiselivsavdeling	Markedsføringskampanjer utvikles, Markedskunnskap- og markedsdata, Utvikling av kurstilbud, Presse- og visningsturer tilrettelegging inn til Norge, Messedeltakelse (tilrettelegge). Visit Norway: Den offisielle reiseguiden til Norge: Visitnorway.com (jfr. Nærings- og handelsdepartementet).
	NHO Virke	Interesseorganisasjoner etablert for å gjøre enkeltaktører sterkere i forhold til omverden både politisk og faglig. Andre interesseorganisasjoner – KS og LO etc.
	Kommune	Tilrettelegging av lokal infrastruktur og areal, Lokal næringsutvikling, Vertschapsfunksjon og fellesgoder (ofte i samarbeid med næringsaktører)- eks. Turistinformasjon Se også kommunenes næringservice .
	Regionråd	Forankring av mål og strategier i Regional plan for opplevelsesnæringene i regionene og kommunene, Bindeledd mellom lokalt - og regionalt arbeid med opplevelsesnæring, og det regionale partnerskapet
	Fylkeskommunen	Bidrar til utvikling av opplevelsesnæringene gjennom økonomiske, administrative og politiske virkemidler, i tråd med Regional plan for opplevelsesnæringene. Forvaltning, utvikling og drift av tjenester innen samferdsel, utdanning, næringsutvikling, kultur og kulturminner.
	Fylkesmannen i Hedmark	Mobilisere og legge til rette for utvikling av opplevelsesprodukter innen landbruksbaserte næringer.
	Regionale forskningsfond FORREGON	Fordeler prosjektmidler til bedrifter (og offentlige virksomheter) som vil heve sin kompetanse og innovasjonsevne ved å benytte seg av forskning. Les mer om RFF . FORREGION